

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2279>

Number: 25-I , p. 177-187, Summer I 2014

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN SORUNLARINA İLİŞKİN GÜNCEL BİR DEĞERLENDİRME

AN ASSESSMENT ON RECENT ISSUES OF TURKISH EDUCATION SYSTEM

Yrd. Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Adem BAYAR

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Özet

Eğitim sistemimizde yaşanan sorunlar birçok araştırmacı tarafından farklı araştırmalarda açıkça dile getirilmektedir. Eğitim sistemimizin önemli bir ögesi olan öğretmenlerin karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi geliştirilecek eğitim politikalarının oluşmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin görüşlerine göre Türk Eğitim Sisteminin güncel olarak sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için araştırmacılar günümüzde Türk eğitim sisteminde en çok karşılaşılan problemler nelerdir? sorusuna yanıt aramışlardır. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla, araştırmacılar verileri 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yer alan Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans programında öğrenim görmekte olan 23 öğretmenden toplamışlardır. Veriler nitel olarak elde edilmiştir. Elde edilen bulgular betimsel ve içerik analizine tabi tutularak sunulmuştur. Araştırma genel tarama modelindedir. Araştırmadan elde veriler analiz edildiğinde araştırmacılar öğretmenlerin eğitim sistemimizde en çok değindikleri sorunların başında öğretmenin mesleki gelişimi ve hizmet içi eğitim sorunu ile eğitimde yöneltme (mesleki yönlendirme) sorunu olduğunu ifade ettikleri saptanmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılar eğitim sistemimizin diğer önemli sorunlarını eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve seçimi, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve eğitim sorunu, dershaneler sorunu, fiziksel alt yapı ve donanım olanakların yetersizliği, eğitim politikalarının siyasetin etkisinde kalması ve ideolojik yaklaşım sorunu ile öğretmenlerin kariyer basamaklarında yükselme konusunda yaşanan sıkıntılar şeklinde sıralamaktadırlar. Elde edilen bulgular Milli Eğitim Bakanlığı'nın yukarıda sıralanan bu sorunlara çözüm yolları bulmalarının Türkiye'nin geleceği açısından oldukça önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Türk eğitim sistemi, Eğitim sisteminin sorunları, Sınıf öğretmeni, Değerlendirme

Abstract

The issues on Turkish education system has been clearly defined by many researchers. It is expected that determining the perspective of teachers, as one of the most important components of Turkish education system, regarding faced issues in education system is very important for making educational policy. The aim of this study is to identify the recent issues on Turkish Education System from teachers' point of views. For this aim, this study addressed the following research question: "What are the most common-recent issues on Turkish Education System?". In order to answer this question, the researchers have collected data from 23 teachers who pursued their Master's degree in the department of Classroom Teaching, Graduate School, Amasya University in 2013-2014 academic years. The data had been collected qualitatively. The collected data were analyzed by employing descriptive and content analysis techniques. In this regard, the study is kind of general screening model. When the researchers analyzed the collected data, they came to the conclusion that issues on teachers' professional development and in-service training and vocational guidance issue on education are the most common issues on Turkish Education System. In addition, the participants in this study reported the following themes as the most debated matters on Turkish Education System; issues on training and selection of educational administrators, issues on pre-service training of teachers, issues on private school offering specialized courses, physical infrastructure and deficiencies on hardware facilities, issues on the effects of politics on educational policy and issues on teachers' promotion in their career. The results of this study demonstrated the vital importance of finding potential solutions to the above mentioned issues by the Ministry of National Education for the future of Turkey.

Key Words: Education, Turkish education system, issues on educational system, elementary school teacher, assessment

GİRİŞ

Sistem karşılıklı etkileşim bulunan unsurların tasarlanan amaçların gerçekleşmesi için bir bütün oluşturacak biçimde organize olması olarak tanımlanmaktadır (Sezgin, 1989). Bu tanımda geçen bütün kavramı ile sistemin kendi içinde ulaşmak istediği amaçlar doğrultusunda her birinin ayrı bir sistem olduğu alt sistemlerden oluştuğu ifade edilmektedir. Her sistem bulunduğu toplum içerisindeki toplumun kültürel, sosyal, ekonomik ve değerlerine dayalı olarak kurulup biçimlenmektedir. Bir toplumun ihtiyaçları sürekli değişmektedir. Özellikle içinde yaşadığımız çağda bilginin değişimi beraberinde yeni ihtiyaçları doğurmaktadır. Beklenen ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim sisteminde yeniden yapılanmalara giderek güncellik kazandırmak bir zorunluluk oluşturmaktadır.

2012-2013 yılı istatistikî verilerine göre ülkemizde 75,324 okulda, toplam 25,305,960 öğrenci ve 944,000 öğretmen ile eğitim öğretim süreci yürütülmektedir (<http://sgb.meb.gov.tr>). Bu sayısal veriler göz önüne alındığında eğitim sistemimizin ne kadar geniş bir kapsamı olduğu ve bir dizi sorunların yaşanılmasının kaçınılmaz olduğu kabul görecektir. Önemli olan karşılaşılan sorunlara eğitimle ilgili paydaşların ortak katılımını sağlayacak akılcı uygulamalarla sistemi beslemektir. Özellikle ülkemizde tam da bu nokta tartışmaların odak

noktası olmaktadır. Sistemin yasama ve yürütme organı olan siyasi erkler/otorite arasında sürekli bir anlaşmazlık baş göstermektedir. Uygun (2013) iktidarların eğitime yön verme girişimini meşru bir hak olduğunu ifade etmenin yanında bu hakkın kullanılmasında despot, dayatmacı, tekelci ve otoriter bir yaklaşımla değil, halk ve halkın temsilcilerinin etkin olduğu demokratik iktidarlar mekanizmasının kullanılmasının gerektiğini belirtmektedir.

Eğitim sistemimizde bir dizi problemlerin yanında öngörülebilir sorunlarla birlikte eğitim sistemin bütününe ilgilendiren temel sorunlarla da karşı karşıya kalındığı görülmektedir. Bu kapsamda eğitim sistemimizin sorunlarının neler olduğunun belirlenmesine yönelik farklı araştırmacılar tarafından çeşitli eğitim paydaşlarının görüşlerine dayalı olarak araştırmalar yürütülmüştür (Gedikoğlu, 2005; Gür ve Çelik, 2009; Yılmaz ve Altınkurt, 2011; Uygun, 2013; Özyılmaz, 2013). Bu araştırmacılar Özyılmaz (2013) Türk eğitim sisteminin temel sorunlarını eğitime ideolojik yaklaşım sorunu, uzmanlardan yararlanmama sorunu, eğitim yönetim sorunu, eğitimde program geliştirme sorunu, öğrenci kişilik hizmetleri sorunu, çağdaş anlamda teftiş sorunu, eğitimde kamu ve özel okulların yeri sorunu, eğitimin finansmanı sorunu, öğretmen yetiştirme ve istihdam sorunu, orta ve yüksek öğretime geçiş sorunu, eğitim kademelerinin sorunu, öğrenme öğretme süreci sorunu ve eğitimin millileştirilmesi sorunu olarak sıralamaktadır.

Diğer bir araştırmacı Uygun (2013) ise ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarını geleneksel ve güncel olarak ifadelendirerek dört ana bölüm altında yer alan alt başlıklarda toplamaktadır. Araştırmacı sorunların açıklanmasında “yorumsuz” başlığı altında bazı görsel içeriklere yer vererek özgün değerlendirme yapmıştır. Araştırmada eğitimin yasal temellerine ilişkin sorunlar bölümünde; öğrenim hakkı, 4+4+4 eğitim sisteminin kademelendirilmesi, okullarda dil ve dil öğretimi, YÖK ve üniversite reformu beklentisi, üniversitelerin bölünerek küçültülmesi sorunlarını işlemiştir. Okul yapılanmalarına ilişkin sorunlar başlığı altında; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, imam hatip okulları, özel okullar, taşınabilir okullar, öğretim ortamı ve öğretmen sorunlarını, eğitim öğretim uygulamalarına ilişkin sorunlar başlığı altında; okul törenleri ve bayram kutlamaları, okul andımızın eğitsel işlevinin tartışılması, okuldaki örtük mesajlar, eğitim kurumlarında sivilleşme, üniversiteye girişte katsayı uygulaması gibi konuları ve son olarak ta öğretmen sorunları başlığı altında da öğretmenin yetiştirilmesi, sayısal durumu, hukuki konumu, örgütlenme ve ekonomik durumları gibi sorunlar gözden geçirilmiştir.

Yılmaz ve Altınkurt (2011) gerçekleştirdikleri bir araştırmada ise öğretmen adaylarının ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri merkezi sınavlar, kalabalık sınıflar, ezberci eğitim, donanım ve fiziki yapı eksiklikleri, mevcut öğretmenlerin niteliği, öğretmen atama sistemi, öğretmen sayısının azlığı ve alan dışı derse girme, öğretmen yetiştirme sistemi, eğitime erişimdeki eşitsizlikler, siyaset (ideolojik ayırım ve kayırma), özel dershaneler, okulların finansman sorunları, mesleki ve teknik eğitim, rehberlik, birleştirilmiş sınıflar, taşınabilir eğitim, sistemin merkezîyetçi yapısı, okul-aile işbirliği, okullarda şiddet, yüksek öğretim mezunlarının istihdamı konularında sıralanmaktadır.

Belirtilen konuda yürütülen araştırmalardan bir diğeri Gür ve Çelik (2009) tarafından Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETAV) için yapılan Türkiye’de Millî Eğitim Sistemi: Yapısal Sorunlar ve Öneriler” adlı araştırmadır. Araştırmada Türk eğitim sisteminin sorunları; millî eğitim sisteminin organizasyonu, yapısal müdahaleler ve istikrarsızlık, okul öncesi eğitimin yaygınlaşmaması, temel eğitimde okullaşma, sınıf geçme, ilköğretimden

ortaöğretime geçiş, ortaöğretimde okul türleri, meslekî liselerin ortaöğretimdeki payı, ortaöğretimden yükseköğretime geçiş, yeni müfredat ve finansman başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak Türkiye’de izlenen eğitim politikalarında, millî eğitimin bütüncül bir sistem olarak ele alınmadığı ve dolayısıyla sistemin unsurları üzerinde yapılan değişikliklerin, sistemin diğer unsurları üzerindeki etkisinin yeterince analiz edilmeden yürürlüğe konulduğu ileri sürülmektedir (Gür ve Çelik, 2009).

Yılmaz ve Altinkurt (2011) eğitim sisteminin sorunları ve ilgili değişkenler konusunda yapılan araştırmaların analiz edildiğinde en fazla vurgulanan sorunun öğretmen yetiştirme sistemi, okul yöneticiliğın meslekleşmemesi, sistemin aşırı merkezîyetçi yapısı, mesleki ve teknik eğitim ve yüksek öğretim sisteminin sorunları olduğunu belirtmektedir. Yürütülen araştırmalarda görülmektedir ki eğitim sisteminin sorunlarının belirlenmesinin amaçlandığı araştırmalarda benzer bulgulara vurgu yapılmaktadır. Bu konuda dikkatleri çekmesi gereken durum farklı araştırmacıların farklı zaman dilimlerinde benzer konuda yaptıkları araştırma sonuçlarının benzerlik taşıması yıllar itibarıyla sorunların ortadan kalkmadığının bir göstergesi olduğudur. Dolayısıyla bu durum alanda düzenleme yapmakta görevli birimlere bir özeleştirme yapma imkânı sağlamaktadır. Bu konuda önemli olan öncelikle sorunu fark etmek ve çözmek amacıyla somut adımlar atmaktır. Bu adımlar atılırken; toplumun beklentilerine uygun olması, eğitim alanında hizmet veren eğitim bilimcilerinin ortak paydasında ve hatta siyasi parti ve farklı ideolojilerin de görüş birliğinin sağlanacağı partiler üstü politikalar üretilmesinin gerekliliği dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda özellikle eğitim sistemi içerisinde hizmet veren öğretmenlerin eğitim sisteminin sorunlarına yönelik algıları ve onların çözüm önerilerinin dinlenerek; uygun görüş ve önerilerin de bu politikalara yön vermede dikkate alınması sistemin çarklarının uyumu açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmada sınıf öğretmenliği yüksek lisans programında öğrenim gören öğretmenlerin ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırma genel tarama modelindedir. Genel tarama modelinde katılımcıların konuya ilişkin görüşleri olduğu gibi betimlenir. Betimlemeli çalışmalarda genellikle verilen bir durumun aydınlatılması, standartlar doğrultusunda değerlendirilmesi ve olaylar arasında olası ilişkilerin ortaya konulması amaçlanır (Çepni, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda 22 öğretmen yer almaktadır. Katılımcılar Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde uzaktan eğitim Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans programında yüksek lisans öğrenimi görmektedirler. Katılımcıların 15 (% 68)’i erkek ve 7 (%32)’si kadındır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenler farklı şehirlerde öğretmen olarak görev yapmaktadırlar.

Araştırmanın önemi

Bu araştırmanın öznelere işin mutfağında diye tabir edilen ve belirtilen sorunları yaşayan öğretmenlerdir. Bu araştırmada eğitim sorunlarına özellikle alanda tecrübesi olan ve uygulayıcı öğretmenlerin bakış açısı ile tespit edilmesi araştırmanın özgün yanını oluşturmaktadır. Öğretmenlerin görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin işlerini iyi şekilde yerine getirmeleri için yaşadıkları sorunların tespit edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Veri toplama aracı

Araştırma verileri öğretmenlere açık uçlu olarak sorulan iki soru ile elde edilmiştir. İlk olarak öğretmenlere “Ülkemiz eğitim sisteminin size göre en önemli gördüğünüz 5 sorunu önem sırasına göre sıralayınız? Ardından “Neden bu şekilde düşündüğünüzü açıklayınız?” şeklindeki iki soru sorularak görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar araştırmanın verilerini oluşturmaktadır.

Verilerin çözümlenmesi

Araştırmada elde edilen nitel veriler betimsel ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Öncelikle öğretmenlerin Türk eğitim sistemi ile ilgili olarak sıraladıkları sorunlar betimsel olarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerin bu konuda verdikleri tepkilerin yüzde ve frekans değerleri oluşturulmuştur. Sonrasında öğretmenlerin en fazla tepki gösterdikleri görüşleri nitel olarak doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen nicel ve nitel bulgulara yer verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenler eğitim sistemimizde en fazla öğretmenin mesleki gelişimi ve hizmet içi eğitimi, eğitimde yöneltme/mesleki yönlendirme, eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve atanması, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve eğitimini, eğitimde dershaneler, fiziksel alt yapı, donanım olanakların yetersizliği ve eğitimde ideolojik yaklaşım/eğitim politikalarının siyasetin etkisinde kalmasını sorun olarak algulamaktadırlar.

Tablo 1: Öğretmenlerin eğitim sistemimizin sorunlarına ilişkin görüşleri

No	Görüşler	f	%
1	Öğretmenin mesleki gelişimi ve hizmet içi eğitim sorunu	16	15,0
2	Eğitimde yöneltme/mesleki yönlendirme sorunu	13	12,1
3	Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve atanma sorunu	11	10,3
4	Öğretmenlerin yetiştirilmesi ve eğitimi sorunu	8	7,5
5	Eğitimde dershaneler sorunu	7	6,5
6	Eğitimde fiziksel alt yapı, donanım olanakların yetersizliği sorunu	7	6,5
7	Eğitimde ideolojik yaklaşım / eğitim politikalarının siyasetin etkisinde kalması	6	5,6
8	Öğretmenlik kariyer basamaklarında yaşanan sıkıntılar	3	2,8
9	İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime geçişte sınav sorunu	3	2,8
10	Klasik eğitim anlayışının terk edilmemesi sorunu	2	1,9
11	Eğitimin özelleştirilememesi	2	1,9
12	Kırsal ve kentsel okullar arası farklılıklar sorunu	2	1,9
13	Öğretmen adaylarının istihdam edilme sorunu	2	1,9
14	İhtiyaç fazlası öğretmen yetiştirilmesi sorunu	1	0,9
15	Eğitim alanında ARGE çalışmalarının yetersizliği	1	0,9
16	Eğitimde fırsat ve imkân eşitliği sorunu	1	0,9
17	Eğitim programının yoğunluğu ve yeterli görülmemesi	2	1,9
18	Eğitimde teftiş sorunu	1	0,9
19	Eğitimin merkezî yapısı	1	0,9
20	Mesleki eğitim ve sorunları	2	1,9

21	Eğitim sisteminin değişime ayak uyduramaması	1	0,9
22	Öğretmen ve personel yetersizliği sorunu	2	1,9
23	Eğitime ayrılan bütçenin yeterli olmaması	2	1,9
24	Öğretmenlerin ücretlerinin yetersiz oluşu	1	0,9
25	Okul yönetimi ve öğretmenler arasındaki çatışma	1	0,9
26	Eğitimin sınav odaklı ve not temelli olması	1	0,9
27	Ders planlarının ve ödevlerin öğrencilere uygunluğu sorunu	1	0,9
28	Eğitimde vizyon ve misyon eksikliği	1	0,9
29	Eğitim politikalarının bütüncül bir sistem olarak ele alınmaması	1	0,9
30	Üniversite eğitiminin okullarda yaşanan sorunlara çözüm üretememesi	1	0,9
31	Öğrenci ve ailelerin okula bakışı	1	0,9
32	Ezberci eğitim sorunu	1	0,9
33	Rehber öğretmenlerin yeterlik sorunu	1	0,9
Toplam		170	100

Araştırmaya katılan öğretmenler eğitim sistemimiz içerisindeki sorunların başında öğretmenin %15'i mesleki gelişim ve hizmet içi eğitim sorununu görmektedirler. Öğretmenler özellikle hizmet içi eğitimlerin ihtiyaçlarına uygun olmadığını ve alanında uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu konuda Ö4 "Bu eğitimlerde eğitimcilerin uzman kişiler olmaması nedeniyle gerekli başarı elde edilememektedir." şeklinde düşünmekte iken Ö5 ise "öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılmak istememelerini ihtiyaç analizi yapılmadan içeriğinin belirlenmesi, uzman kişiler tarafından verilmemesi, fiziksel ortamların yetersizliği, zorunluluk esasına dayanması, zamanının iyi ayarlanmaması, hazırlanan sunuların sadece okunması, uygulamaya dayalı olmaması ve öğretmenleri aktif kılmaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır." şeklindeki ifadeyle öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere neden katılmak istemediklerini gerekçelendirmektedir.

Diğer taraftan öğretmenlerin %12,4'ü eğitim sistemimizde yetişen öğrencilerin ilgi ve yetenek alanları doğrultusunda yöneltmenin eksik oluşunu ciddi bir sorun olarak görmektedirler. Bu kapsamda Ö4 "Öğrencilerin eğitim sisteminde eğitsel rehberlikten yeteri kadar yararlanmaması eğitimin kalitesini ve öğrencilerin ileriye yönelik hayatlarını, meslek seçimlerini olumsuz etkilemektedir." şeklinde düşünmektedir. Bu konuda (Ö8), "Bizim eğitim sistemimizde yönlendirme diye bir olgu yok. Hiç kimse işini kendisi seçmemiştir. Genelde puanım buna yetti deriz. Seçme sınavları olduğu sürece yönlendirme olmaz. Öğrenci merkezli bir eğitim süreci ile öğrencinin ilgi, istek ve yeteneklerinin açığa çıkarılması ve geliştirilmesi temele alınmalıdır." diyerek eğitim sistemimizde sınava dayalı öğrenci yetiştirme uygulamaları eleştirilmekte ve öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının gerekliliğine dikkat çekilmektedir.

Eğitim sistemimizde ön plana çıkarılan diğer bir sorunun okullarımızın yönetiminden sorumlu olan eğitim yöneticilerin yetiştirilme, seçilme ve özellikle de atanması olarak görülmektedir. Bu konuda Ö7 "Okullarda yönetici seçiminde kullanılan yöntem yöneticilerde aranan özellikler ve bu özellikleri mevcut yöneticilerin ne kadar sahip olduğu yeterli düzeyde seçiciliği olmayan bir sınavla yapılmaktadır. Bu sebeple okullarda yöneticilerden kaynaklanan birçok sorun yaşanmaktadır." olduğunu belirtmektedir. Aynı konuda Ö8 "Yöneticilerin kabiliyetleri insan ilişkiler test edilmeden sadece atama ile seçimler olmuştur." ve Ö9 "Okul yöneticileri ülkemizde daha çok öğrencilerle uğraşmaktan yorulmuş yöneticiliği çıkış yolu olarak tercih etmiş kişilerdir. Böyle olunca yöneticiler öğrenci başarısını ve öğretmen motivasyonunu artırmak değil de sadece okulun resmi işlerini yürüten konumda kalmaktadır." düşüncesindedir. Eğitim yöneticilerinin atanması konusunda öğretmenlerin beklentilerini ise Ö21 "Siyasi rant, sendikaların yönlendirmesi, kadrolaşma gibi hukuksuzluklara başvurulmaması gerekir." şeklinde ifade etmektedir.

Öğretmenlerin yetiştirilmesi ve eğitimi %7,5 düzeyinde katılım gösterilen bir sorun olarak algılanmaktadır. Bu maddede öğretmenlerin yetiştirilmesinde özellikle uygulama eksikliğine dikkat çekilmektedir. Bu konuda Ö5 “*Hizmet öncesinde alınan eğitimlerin teoride kalması gerek uygulamaya (vaka olayları, simülasyon, durum çalışmaları) ağırlık verilmemesi öğretmenlerin istenilen düzeyde yetişmemesine neden olmaktadır.*” ve Ö11 “*Öğretmen adaylarının aldığı eğitim ile okullarda çalışmaya başladığında bocalama içine giriyor; çünkü bu konuda aldıkları eğitim yetersiz. Bence öğretmenlik mesleğinin eğitimi teorik eğitimin yanında daha fazla uygulamalı eğitim verilmesinin*” gerektiği düşünülmektedir.

Öğretmenler eğitim sistemimizde değindiği diğer bir sorunun dershaneler sorunu olduğu görülmektedir. Bunun nedeni dershaneler meselesinin günümüzde güncel olarak tartışılması ve dershanelerin dönüştürülmesi üzerinden yürüyen tartışmalar olabilir. Eğitim sistemimizin sınav odaklı olması ve eğitim kademeleri ile sonrasında hayatta meslek sahibi olmanın yolunun ancak sınavlara bağlı olması dershanelerin ortaya çıkışı ve yaygınlaşmasını pekiştirmektedir. Bu konuda öğretmenlerin ağırlıklı olarak dershanelerin eğitim sistemimizde bir ihtiyaç olduğu ve gerekliliği üzerinde durdukları da ifade edilebilir. Bu konudaki gerekliliği ortaya koyan durumların ise öğretmen kalitesi, sınıf mevcudunun fazlalığı, fiziksel alt yapı eksiklikleri, araç-gereç yetersizliği, öğretmen sayısının yetersizliği, eğitim sistemimizin sınav odaklı olması, dershanelerin başarının anahtarı olarak oluşan algı ve seçme sınavlarının okuldaki eğitim müfredatıyla örtüşmemesi gibi nedenlerle ilişkilendirilmektedir. Bu konuda Ö9’un görüşü “*Dershanelerin yaygın olması eğitim sistemimizin sınav odaklı olması, eğitim sistemimizdeki aksaklıklar toplumsal faktörler dershaneye tercihi artırmıştır. Dershaneler kısa vadede sonuç elde etmeye yöneltmişlerdir. Yeterince yönlendirilmeyen gençler üniversite kazanmayı yaşamın anahtarı olarak görmekte bu da dershaneye talebi arttırmaktadır.*” şeklindedir.

Eğitim sistemimizde birçok araştırmada da ifade edilen ve bu araştırma da yer verilen ortak bir sorunun ise eğitim ortamlarının fiziksel alt yapı ve donanım olanakların yetersizliği olduğudur. Bu madde ile ilgili olarak kırsal ve kentsel okulların arasında farklılıkların olmasına da değinilmektedir. Bu kapsamda Ö7 “*Sınıflarda eğitim araç gereçlerinin eksik olmasından dolayı uygulamalı eğitimin gerçekleşmemesi sadece sözlü ve yazılı olarak derslerin yapılması, sınıfların sayısının az olması, öğrenci sayılarının fazlalığı eğitimin kalitesini düşürmektedir.*” ve Ö15 ise “*Özellikle kırsal bölgelerdeki okullara devlet yardımı merkeze göre daha az olduğu için doğal olarak maddi problemler okul aile birliğiyle çözülmeye çalışılmaktadır. Kırsaldaki veliler kenttekilere göre daha fakir ve eğitime daha az önem verdikleri için iş yükü genelde öğretmenin kendi çalışmasına bırakılmıştır.*” şeklinde düşünülmektedir.

Eğitim sisteminin temel sorunlarından bir diğerinin ise eğitim politikalarının ideolojik görüşlerin ve siyasetin etkisinde kalması görülmektedir. Bu konuda Ö7 “*Ülkemizde hiçbir zaman partiler üstü bir eğitim anlayışı oluşturulamamış ve bu sebeple hükümetten hükümete değişen eğitim politikaları yüzünden eğitim sistemimiz oturmamış, eğitim politikalarında süreklilik sağlanamamıştır. Değişen iktidarlar eğitimi bir yaz-boz tahtası haline getirmektedir.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin eğitim sistemimizdeki sorunlara yönelik görüşleri arasında en fazla frekans alan ve yukarıda belirtilen maddelerin yanında yapılan betimsel analizde öğretmenler çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin sayısı sınırlılığında katılım oranlarının düşük olmasının yanı sıra çeşitli sorunları sıralamaktadırlar. Tablo 2 incelendiğinde bu konuda öğretmenler; öğretmenlerin istihdam sorunu, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanamaması, eğitimde teftiş uygulamalarının etkisizliği, eğitime ayrılan bütçenin yeterli görülmemesi, okul yönetimi ve öğretmenler arasında oluşan çatışmalar, üniversite eğitiminin

okullarda yaşanan sorunlara çözüm üretmemesi, ezberci eğitim, personel yetersizliği, eğitime ayrılan bütçenin yeterli olmaması, eğitim sisteminin değişime ayak uyduramaması, sınav odaklı ve ezberci dayalı eğitim anlayışı, rehber öğretmenlerin yeterliklerinin istenilen düzeyde olmaması şeklinde görüş belirtmektedirler.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada sınıf öğretmenliği programında tezsiz yüksek lisans öğrenimi gören bir grup öğretmenin ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Araştırmada en fazla öğretmenin mesleki gelişimi ve hizmet içi eğitimi, eğitimde yöneltme/mesleki yönlendirme eksikliği, nitelikli eğitim yöneticisi yetiştirilmesi ve atanması, öğretmenin istedik yeterliklere uygun yetiştirilmesi, eğitimde dershaneler sorunu, fiziki alt yapı ve donanım eksiklikleri, eğitim politikalarının ideolojik etkilerin etkisinde kalması, öğretmenlik kariyer basamaklarının sistemde yarattığı düşünülen sorunlar ve eğitim kademeleri arasında geçişlerde sınav odaklı bir eğitim anlayışının yarattığı sorunlar olarak sıralanmaktadır. Benzer bulgular ve değerlendirmeler bazı araştırmacılar tarafından da ifade edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre birbiriyle ilişkili iki temel sorun ön plana çıkmaktadır. Bunlar öğretmenin yetiştirilme sorunu ve yetişen öğretmenlerin sistem içerisindeki uyum sorununa bağlı olarak hizmet içinde eğitimi ve mesleki gelişim sorunudur. Öğretmenin verdiği eğitimin beklenen kalitede olabilmesi için de öğretmenin bizzat kendisinin iyi yetiştirilmiş olması gereklidir. Öğretmenin iyi olması ise onun hem hizmet öncesinde iyi yetiştirilmesi, hem de hizmet içinde kendisini geliştirecek olanaklardan yararlanmasını sağlamakla mümkün olabileceği düşünülmektedir (Şahin, 2008).

Akademik çalışmalarda göz ardı edilemeyecek sıklıkla varılan ortak nokta öğretmenin kaliteli bir eğitimdeki yadsınamaz önemine karşın, bazı araştırmacılar öğretmenlerin yeterli kalitede öğretmene sahip olmadıklarını iddia etmişlerdir (Hirsh, 2001). Bu araştırmacılar göre birçok öğretmen hizmet öncesi eğitim döneminde alması gereken eğitimi istedik düzeyde almamışlar ve öğretmenlik mesleğini hakkıyla yerine getirecek kadar hazır olmadan mezun olmuşlardır (Palardy & Rumberger; 2008; Porter & Brophy, 1988). Özellikle bu konuda öğretmenler çok fazla teorik bir eğitim aldıklarını ve uygulama eksikliğinden bahsetmektedir. Günümüzde yapılandırmacı anlayış temelinde geliştirilen eğitim programlarını uygulayacak olan öğretmenlerin yetiştirilirken Brooks ve Brooks (1993) öğretmenin; öğrenci özerkliğini kabul ve teşvik etmesi, öğretmenler ve birileri ile öğrencilerin iletişime geçmelerini cesaretlendiren, açık uçlu sorular sorarak öğrencileri düşündürmek ve sorgulamalarını geliştirmek, öğrencilerin birbirleri arasında yaratıcı metaforlar ve ilişkiler kurmaları için yeterli zaman sağlamaları, öğrencilerin uygulamaları ve ortaya koydukları performanslar ile öğrencilerin kavramalarını değerlendirmek gibi özetlenebilecek beceriler kazanması gerektiği belirtilmektedir. Yine yapılandırmacı anlayışa sahip olarak yetişen bir öğretmenin ilk sorumluluğunun işbirlikçi bir anlayışla problem çözme ortamı oluşturmak ve yaratıcı düşünceleri ortaya çıkarmak,, öğrencilerin kendi bilgilerini inşa edebilmelerine izin vererek kolaylaştırıcı ve rehber bir rol üstlenebilmek olduğu görülmektedir (Tam, 2000).

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlarda istenen sayıda nitelikli öğretmen yetiştirilmeyişinin nedenlerinden biri, bu kurumlara, üniversite seçme ve yerleştirme sınavlarından düşük puan alan öğrencilerin gelmesidir öğretim elemanları, yeterli öğretim elemanı bulunmadığı için çok çeşitli derse girmek zorunda kalmaktadır. Bu olgular, birkaç olumsuz sonuca yol açmaktadır. Bunlar şöyle özetlenebilir: 1) Öğretim elemanları akademik

çalışma/bilimsel yayın yapamamakta, 2) belli alanlarda uzmanlaşmamakta ve uzmanı olmadığı alanın derslerini vermekte ve 3) bunlara paralel olarak, yapılan eğitim ve öğretimin niteliğinin düştüğü düşünülmektedir (Öztürk, 2010). Yılmaz ve Altinkurt (2011) araştırmalarında öğretmen adayları, özellikle ezberci eğitimin önüne geçmek için uygulanmaya başlanan yapılandırmacı eğitim programlarının, öğretmenlerin eski alışkanlıklarını sürdürmesi ve kendini geliştirmemesi nedeniyle başarıyla uygulanamadığı görüşündedir.

Eğitim sistemimizdeki temel sorunlardan bir diğeri de öğrencilerin yöneltme ve mesleki yönlendirmede eksikliklerin olması görülmektedir. Milli Eğitim temel ilkelerinde vurgulandığı üzere öğrencilerin yetenek, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilmeleri/yöneltilmeleri için gerekli ön program çalışmaları ivedilikle başlatılmalı; bu anlamda okul rehberlik servislerine işlevlerini daha etkili yerine getirebilmeleri konusunda özellikle gerekli zaman ve fırsat verilmeli. Öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardımcı olacak ortamlar oluşturulmalı ve rehberlik servisleri tarafından yapılan çalışmalara ilişkin öğrenciler dönüt alabilmelidir. Öğrencinin mezun olduğu ortaöğretim programına paralel bir yükseköğretim programına yönlendirilmesinde özendirici yöntemler geliştirilmeli ve uygulanması önerilmektedir. (Ankara Üniversitesi).

Keyifli (2013) ülkemizde 2012 yılında çıkarılan 12 yıllık zorunlu eğitim yasının, aynı zamanda yönlendirmeyi yapabilmeye olanak sağlayan da bir yasa olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu yasa ile okullar aralarındaki geçişlerin daha kolay yapılabilmesi için ilkökul, ortaokul ve lise şeklinde kademelere ayrılmıştır. Bu ayrıma göre, eğitim kademeleri arasındaki geçişlerin yönlendirmelerle olması hedeflenmiştir. Bununla beraber Keyifli (2013) uygulamada bu yönlendirmelerin gerçekleşmesi yönünde bir uygulama birliği gözlenemediğini düşünmektedir. Bu konuda ise ilk hareket noktasının öğrenci olması gerektiğini ifade etmenin yanında öğrenci merkezli bir yönlendirmede, öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin açığa çıkarılması ve geliştirilmesinin temel alınmasını zorunluluk olarak görmektedir. Bunun için öğrencilerin birinci sınıftan itibaren eğitim yaşantılarının not edilmesi, yapılan bu notların yılsonunda bir eğitim raporuna dönüştürülmesi, bu raporun öğrencinin “öğrenim öyküsü” oluşturabileceğini önermektedir. Bu öğrenim öyküsünün birinci sınıftan itibaren derse katılımları, sınavlardaki almış oldukları notları, arkadaşları ile olan ilişkilerini, bireyler arası ve grup içi davranışlarını, değişik etkinliklerle gözlemlenmesi şeklinde kapsamını da çizmektedir.

Eğitim sistemi ne kadar iyi oluşturulsa da sistemin işleminde uygulayıcı öğretmenlerin yanı sıra yöneticilerinde payı büyüktür. Eğitim kurumlarında görev yapacak öğretmenlerin yetiştirilmesi ve özellikle atanmalarında ciddi tereddütler yaşandığı ifade edilen diğer önemli bir bulgudur. Can ve Çelikten (2000) yeterli ve etkili yönetici, okulların amaçları ile öğretmen öğrenci, veli ve çevrenin beklentilerini birlikte dikkate almak koşuluyla uygun planlama yaparak uygulamaya geçirebilen yöneticidir. Bunu gerçekleştirebileceklerin ancak geleneksel yolla atamayla değil, hizmet öncesi ve hizmet içinde yöneticilik bilgi ve becerisi kazandırmakla gerçekleştirebileceğini vurgulamaktadır. Ada (2000) bir araştırmasında okul yöneticilerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirmede daha çok rutin işlerle ilgilendiklerini, sorun çözme, zaman harcamasını önem sırasına göre planlama, işbirliği, personel geliştirme gibi konuları gerçekleştirme durumlarını daha düşük oranda katılım sağladıkları bulgularına erişmiştir. Bu duruma gerekçe olarak ise okul yöneticilerinin yönetim alanında lisans ve lisansüstü eğitimlerinin olmayışını kaynak olarak ortaya koymaktadır.

Eğitim de dershaneler bir ihtiyaç mı? ya da bir zorunluluk mu? sorusu ilgi çeken bir soru olmanın ötesinde günümüzde dershanelerin kapatılarak özel okul statüsünde eğitim

hizmetleri sürdürmesi yönünde tartışmalar sürmektedir. Bu anlamıyla dershaneler sorunu güncel konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin dershaneye gitmeden ya da özel ders almadan ÖSS'yi kazanabileceğine inanmayan öğretmenlerin oranı %62,8 gibi yüksek bir orana sahiptir. Araştırmacı öğretmenler bu durumu kendi yetenek ya da yeteneksizlikleriyle mi açıklamaktadırlar? Eğer böyleyse dershanelerde öğretmenlik yapanlar kimlerdir? Uzaydan ya da başka bir ülkeden mi? gelmişlerdir şeklinde bir sorgulama yapmaktadır. Bu soruların cevabını ise mevcut eğitim sistemimizin dershaneleri özendirme, okullarda eğitim araçlarının yetersiz oluşu, öğretmenlerin öğrencilerin dershaneye gitmeden asla sınavı kazanamayacaklarına kendilerini şartlandırmış olmaları, test tekniğinin beraberinde getirdiği büyüklü bir cazibe ortamının oluşması, dershaneler sadece öğretim yaparken okulların aynı zamanda eğitim yapmaları ile sınav sisteminin okulların önemsizleştirilen bir anlayışın oluşması gibi etkilerinden bahsetmektedir (Akin, Şimşek ve Erdem, 2007).

Eğitimde fiziki, alt yapı, donanım yetersizliği belirtilen diğer bir sorundur. Ülkemizde her geçen gün fiziki ve donanım konusunda sınıf mevcutlarının azaltılması, akıllı tahtalar, tablet uygulamaları, bilgisayar sınıflarının oluşturulması gibi birçok yeni uygulamalar yapılmaktadır. Bu konuda ülkemiz nüfusunun hızla artması, değişimin yeni talepleri de beraberinde getirmesi ve ya eğitime ayrılan bütçesinin değişimin beklentilerini karşılamada yetersiz kalmış olabilir. Gedikoğlu (2005), ilköğretimde, eğitimin her kademesinde olduğu gibi, finansman yetersizliklerinin yanı sıra, bina ve tesis eksiklikleri ve çok ciddi araç-gereç, laboratuvar donanımı, bilgisayar ve kütüphane yetersizlikleri olduğunu ifade etmektedir.

Eğitim uygulamalarına yön veren politikaların belirlenmesinde siyasi tercihlerin ön plana çıkması eleştiri alan bir diğer konudur. Her ne kadar böyle olsa da ülkemizin siyasi tarihindeki neredeyse tüm uygulamalarında bu ikilemden sıyrılmadığını görmek mümkündür. Gedikoğlu (2005) belirtilen konuda "ülkemizde hiçbir zaman partiler üstü bir eğitim politikası oluşturulamamıştır. Hükümetten hükümete değişen politikalar yüzünden sistem bir türlü oturmamış ve politikalarda süreklilik sağlanamamıştır. Bu uygulamalar ayrıca, büyük kaynak israfına da sebep olmuştur. Değişen iktidarlar sistemi bir yaz-boz tahtası haline getirmişlerdir" şeklinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- ADA, Ş. (2000) İlköğretim kurumlarında okul yöneticilerinin geliştirilmesi. *Pamukkale üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, sayı:7, 132-137.
- AKIN, F; ŞİMŞEK, O & ERDEM, T. (2007) Toplumsal aktörlerine göre eğitim sorunlarına bakış. *Türk Eğitim sen yayınları*.
- ANKARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ YAYINLARI. (2004). Eğitim bilimleri bakış açısıyla eğitimin güncel sorunları ve çözüm önerileri. Yayın no: 149.
- BROOKS. J.G. & BROOKS, M.G. (1993). *In Search of Understanding: the Case for Constructivist Classrooms*. Alexandria, VA: American Society for Curriculum Development.
- CAN, N. & ÇELİKTEKİN, M (2000) Eğitim yöneticilerini hizmet içinde yetiştirme programının ve yönetimin değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı:20, 257-271.
- ÇEPNİ, S. (2007). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş, 3. Baskı, Trabzon: Celebler Matbaacılık.
- GEDİKOĞLU, T. (2005), Avrupa birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.

- GÜR, B. S. & ÇELİK, Z. (2009). *Türkiye’de millî eğitim sistemi: yapısal sorunlar ve öneriler*. Ankara: SETA.
- HIRSH, S. (2001). We’re growing and changing. *Journal of Staff Development*, 22(3), 255-258.
- KEYİFLİ, Ş. (2013). Eğitimde yönlendirme sorunu. 6 Haziran 2013 tarihli köşe yazısı. http://www.ajanskamu.com/yazar/yard-doc-dr-sukru-keyifli_y19.html adresinden 28.01.2014 tarihinde indirilmiştir.
- ÖZTÜRK, C. (2010). 21.Yüzyılın Eşiğinde Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme, OĞUZ, O. (Ed) vd. 21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, Ankara: Pegem Akademi, 2. Basım,179-224.
- ÖZYILMAZ, Ö. (2013). Türk milli eğitim sisteminin Sorunları ve çözüm arayışları. Ankara: Pegem Akademi.
- PALARDY, G. J. & RUMBERGER, R. W. (2008). Teacher effectiveness in first grade: The importance of background qualifications, attitudes, instructional practices for student learning. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 30(2), 111-140.
- PORTER, A. C. & BROPHY, J. (1988). Synthesis of Research on Good Teaching: Insights from the work of the Institute for Research on Teaching. *Educational Leadership*, 74-85.
- SEZGİN, İ. (1989). Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme. Ankara: G. Ü yayını
- ŞAHİN, Ç. (2008). Yeni ilköğretim programı çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim düzeylerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 101-112.
- TAM, M. (2000). Constructivism, Instructional Design, and Technology: Implications for Transforming Distance Learning. *Educational Technology & Society*, 3(2), 1436-4522.
- UYGUN, S. (2013). Türk eğitim sistemi sorunları: geleneksel ve güncel. Ankara: Nobel yayıncılık
- YILMAZ, K. & ALTINKURT, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*,8(1), 942-973. <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2012-2013/icerik/79> 29/01/2014 tarihinde adresinden indirilmiştir.